

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravljanje v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 41. V LJUBLJANI, dné 11. septembra 1908. Leto III.

Splošen štrajk kranjskega papirnega delavstva.

Tako na Sorškem polju kakor tudi v Vevčih še vedno traja splošna stavka. Delavstvo pozivljamo, naj uspešno podpira štrajkujoče delavstvo. Položaj je neizpremenjen. Družba se še ne pogaja z delavstvom. Vzrok so uradniki, ki hujskajo družbo, naj se ne uda. Uradno izvestje o stavkah avstrijskega delavstva v drugem četrtnem letu navaja stavko avstrijskega popirnega delavstva. Kraja ne pove. Stavkalo je 207 delavcev, ki so jim deloma zboljšali plače in znižali delovno dobo.

O stavki je pisal minuli teden »Slovenec«; Delavstvo kranjskih popirnic Leykamove družbe, tako na Goričanih, v Medvodah in na Vrdu, kakor tudi v obeh vevških popirnicah stavka še vedno tako navdušeno naprej, kakor je pričelo stavkati. Vse spletke ne omajajo zvestobe prisegi, ki so si jo dali delavci in delavke ob pričetku boja. Ni nam mogoče več izhajati. Rajši umremo, kakor pa da se udamo! Ta glas doni v stavkujočih delavskih vrstah tako na Sorškem polju, kakor tudi na sosednjem ljubljanskem. Naj bi bili tisti, ki so pisali v »Slovenski Narod«, da »Slovenec« laže, češ, da zaslužijo delavke le po 70 vin. na dan, navzoči na shodu štrajkujočega vevškega delavstva v sredo, pa bi bili čuli in videli sami tiste delavke, ki zaslužijo po 70 in 90 vinarjev na dan, kakor jih je videl in čul na shodu navzoči gospod vladni zastopnik.

Stavkujoče delavstvo strogo straži tvornice ponoči in podnevi. Navlekli so pa zelo veliko orožnikov v Vevče in Medvode, ki stražijo tvornice, da jih kdo ne odnese. Vsa čast orožništvu sicer, mi smo pa le radovedni, kdo jih bo plačal. Ali plača orožništvo tvornica? Ima li toliko denarja, da ga vun meče zanje? Bo li plačala orožništvo država, oziroma davkoplačevalci? Nas to zelo zanima, ker končno orožniki le niso za to tu, da popolnoma po nepotrebnem stražijo tvornice Leykamove družbe. Popolnoma nepotrebno je malo obsedno stanje, kakor je tudi popolnoma nepotrebno, da so n. pr. prišli orožniki sami na dom Primoževega Mihe v Medvodah in mu rekli, naj gre delat, češ, da ga bodo že varovali, da se mu ničesar ne zgodi. Orožništvo se mora obnašati strogo objektivno, to zahtevamo. Če pa išče orožništvo delavce po hišah in jih nagovarja, naj delajo, se to vidi tako, kakor da bi držali s tvornico. Orožniki so plačani iz davkov za to, da vzdržujejo red, ne pa, da iščejo delavce po hišah in jih nagovarjajo, da naj kaze stavko.

V Goričanih so prijeli orožniki ponoči nekega nemega delavca, in zakaj? Zato ker je zavalil iz šale po cesti jabolko. Delavstvo se pa norčuje, da zato, ker je motil nemi delavec nočni mir.

Skoraj bi pa ne verjeli, če bi nam tega ne bilo pripovedovalo nebroj prič, kar zdaj navajamo. Delavstvo je stalo pred goričansko tvornico na cesti. Pripelje se neki voz in neki orožniški stražmošter zakliče vozniku: »Le požen, pa povozi jih!«

Delavca Zavašnika so prijeli pred goričansko tvornico orožniki iz gruče delavcev. Neki delavec je bil nekoliko glasen, Zavašnik mu pravi: »Ne bodi tako ferbežen!« Zato ker je miril, so ga prijeli orožniki, ga zaprli, ne da bi ga aretirali, v tvorniško klet, orožnik Debelak ga je celo trikrat sunil v hrbet in ga vlekel za nos. dasi je bil Zavašnik popolnoma miren. Sploh pazijo orožniki zelo na delavsko zaupništvo. Vtikajo se v stvari, ki jih prav nič ne brigajo in se nasproti delavstvu zaničljivo izjavljajo o govornikih, ki prihajajo na delavske shode.

Če se delavstvo pogovarja med seboj, jim ni prav, se vtikajo vmes in dražijo ljudi. Zahtevamo, da orožništvo postopa strogo po po-

stavi. Skrbeli pa bomo tudi, da poročamo še naprej, kako se bodo orožniki obnašali. Osobito zanima orožnike na Sorškem polju, kdaj da imajo delavci shode. Pričakujemo od politiške oblasti, da primerno pouči orožnike, kako naj postopajo nasproti delavstvu, ki plačuje ravno tako davke, kakor tvornica, ki mora plačevati krvne in druge davke.

Stavkujoče delavstvo je še vedno navdušeno, pa še bolj, kakor je bilo, ko se je stavka pričela. Tako delavstvo zasluži, da ima boljše razmere, kakor jih je imelo pred stavko.

Res, zdi se nam čudno, da Leykamove družbe ne sreča že pamet in se ne prične pogajati s stavkujočim delavstvom. V Grativaju plačuje delavstvo veliko bolje, kakor pri nas. Družba ima zdaj ogromno škodo po stavki Sava, Sora in Ljubljana, ki gonijo Leykamove popirnice, so zelo narasle. Tisočake nosijo naše reke seboj. Večjo škodo, kakor jo ima stavkujoče delavstvo, ima družba od stavke.

Čudno se pa nam zdi, da se je »Slovenski Narod« tako zavzel za družbo, ki je judovska in od katere imajo pred vsem judovski akcijonarji dobiček. Saj je »Slovenski Narod« že tolikokrat zabavljal čez judovski kapital, zakaj zdaj piše v smislu judovske družbe, ko stavka slovensko delavstvo, da si izbojuje boljšo bodočnost in tako neposredno ojača slovensko gospodarsko moč.

Položaj stavke je: delavstvo složno in edino stavka naprej!

× × ×

Dobili smo še sledeči poročili:

Goreče orožništvo v Vevčah! Da so orožniki, ki opravljajo svojo službo ob času delavske stavke v Vevčah, zelo goreči, je znano. Nova cvetka, izrastla iz orožniške gorečnosti, je sledeča: Ko so včeraj jutraj šli trije stavkarki na delo, je prišlo do nekega prepira, tekom katerega so tvorniški priliznjenci hoteli ohladiti svojo jezico nad revnimi ženskami in so jih pričeli metati ob tla. Nekatere ženske so vpile nad navzočim orožništvom, naj te tvorniške gospode zapišejo in naznanijo, druge so zopet vpile, da orožniki ne postopajo pravilno. To je nagnilo nekega orožnika, da je hotel Ivano Podboršek, domačo posestniško

Tako se vračajo.

(Dalje.)

Da nista bila sama je vzel Možina sovaščana Martina k sebi. Hodil je na železnico. V Prestranku je imel deklino. Samotni kraj se mu je vzljubil. Potegnil je svojo malo doto, si postavil hišo med mladim smrečjem in se oženil.

S prva je stala hiša ponosno nad drevjem. Pa drevje hitelo, rastlo, jo zakrilo... Stezica od čuvalnice do Martinove hiše, pa se ni zarastla, ne skrila...

Bili so si sosedje in botri. »Še zlahta postanemo,« je dejala Martinova. Imela je sina Tonina, hčer Maričko, Možina pa sina Pepeta, hčer Francko.

Leta so hitela. Smrečice so postajale smreke, boriči bori, otroci so se razvijali. Možina sta se uživala popolnoma v tihi kraj. Sam se ni prosil čuvaj proč, podil ga ni nobeden, saj se lovi železničar le za pošte, kjer je šola v bližini. Od čuvalnice pa je bilo daleč v Planino. Pa krepki otroci burje so skakali čez skale,

se vili skozi grmovje. Na poti iz šole so nabirali gobe in jagode, iskali tičjih gnezda, lovili veve- rice.

Tako so vzrastli. Kakor ošipek med grmovjem je bila Francka, Tonin ko mladi cer na skali. Burja jima je rdela mlada lica, vedno sveži zrak jima širil pljuča. Samota je ožigala otročjo domišljijo, polnila daljni neznani svet za gorami, z divnimi seli in mesti. Tjakaj so koprenli otroci. Stari pa so se veselili prihodnjega pokoja, mirnega stalnega bivanja. Sedevali so letne večere pred čuvalnico in delali načrte: Možinov Pepe bo čuvaj, vzame Martinovo Maričko, pojde v očetovo čuvalnico. Možina z ženo pa pojde k Toninu, ki vzame Francko. Prikupejo zemljo, jo obdelujejo skupaj. Tonin bo hodil na železnico, Možina dobival pokojnino, Francka šivala v Planino in Postojno, tako bo denarja, miru in ljubezni. Skupaj bodo živeli, skupaj umrli.

Tako so sklepali stari. Pa Pepe je dejal, da sploh noče biti čuvaj, Francka je sanjala z odprtimi očmi o nečem daljnem, nejasnem... Marička se je zmenila s sošolcem iz Planine, da se

vzameta, ko bo gospodar... Le Tonin se je veselil tihega doma, le on ni hrepenel nikamor. Ljubil je Francko s tisto veliko ljubeznijo, ki traja celo življenje. Kako mu je bilo težko, ko je odšla v Postojno, da se nauči šivati. Koliko nedelj jo je udaril kar peš v Postojno, da jo je le videl, slišal njen veseli smeh. Saj doma je bilo prazno kot bi izumrlo vse. Marička je šla za pestunjo v Planino, Pepe je izprosil roditelje, da so ga pustili v mesto, učil se je ključavničarstva. Zato so čakali vsi težko, da oživi čuvalnica, gozd in Toninov dom, jasnih oči, zvočega Franckinega smeha. Prišla je, pa ni prestajala doma. Vleklo jo je nazaj v Postojno. Šivala je pri mojskri, po hišah. Povsod so jo radi imeli. Mat ji je zabičala, da naj varčuje, hrani za balo. Saj ona ni mogla pripraviti hčeri od skromne čuvajeve plače ničesar, še tako so izhajali ravno za silo, ker je stalo učenje Pepetovo tudi nekaj.

Dalje prih.

hčer naznaniti. Ker mu ni hotela takoj povedati svojega imena, jo je brez daljnjega aretirjal in jo odpeljal v Ljubljano. Če bi bilo orožniku na tem, da poize ime dotičnice, bi bilo zadosti, če bi jo bil peljal na občinski urad, kjer bi se mu bilo ime povedalo. On pa je šel in žensko zaradi malenkostnega prestopka aretirjal in odpeljal na c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani. Ko jo je sodišču oddal, ni vložil ovadbe, tako, da bi morala uboga Ivana Podboršek sedeti v zaporu, dokler se orožniku ne bi bilo zljubilo napraviti ovadbo. Posredovanju vnetega župana gospoda Jakoba Dimnika se je posrečilo izposlovati pri okrajnem sodišču, da so Ivano Podboršek takoj pred 10. uro dopoldan izpustili. Gospod župan je prevzel odgovornost za Ivano Podboršek in previdni gospodje pri okrajnem sodišču so vsled tega odredili takojšen izpust.

Stavka v Medvodah ter orožništvo! Slovenski javnosti objavljamo sledeči slučaj, iz katerega se bo videlo mišljenje c. kr. orožništva in postopanje istega nasproti trpečemu stavkujočemu delavstvu. Pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani je orožniška postaja iz Medvod napravila proti Janezu Cvajnarju in Jakobu Kopaču ovadbo, ki se začne takole: »Delj kot traja stavka delavstva v Medvodah in Goricanah, bolj so delavci prevzetni in predrzni. Taisti prežijo po cele noči na tovarno, da bi na taisti izvršili kak vandalizem«. Seveda je ovadba sestavljena v nemškem jeziku, ki kar mrgoli slovničnih napak. Pod to ovadbo je podpisan kot neustavljivi stražmojster Oberstar. Konstatirati moramo, da stavkujoče delavstvo doslej ni še prav nič poškodovalo tvorniškega imetja in je bilo pridržano stražmojstru Oberstarju dogmati, oziroma videti v srca delavcem, da nameravajo izvršiti nad tovarno kak vandalizem«. Dobro bi bilo, če bi se mož poučil iz kakega leksikona, kaj pomeni beseda »vandalizem«. Sicer se bo o tej ovadbi, ki ima orožniško številko E-No. 704, pri sodišču pa UV 1376/8, govorilo na pristojnem mestu in bomo stvar izročili predsedniku domobranskega odseka, gosp. državnemu poslancu Josipu Pogačniku, da posreduje pri domobranskem ministru.

Soc.-demokratski krivoverci

Socialna demokracija je najmočnejša v Nemčiji. Zdaj pa divja v nemški socialni demokraciji hud boj, ki se bo v vseh svojih silah razvnel na socialno-demokratskem strankarskem shodu.

Socialist Viljem Schröder piše o sedanjem medsebojnem boju nemške socialne demokracije: »Letošnji strankarski shod ne bo miren. Mladeniške organizacije in praznovanje 1. majnika ni vnelo duhov. Zato pa zdaj že švigajo plameni, ki imajo namen, da žgo socialno-demokratske krivoverce, revizioniste celih dežel. Ves jug je postal krivoverski, a tudi sever je že načel.

Nadalje se norčuje, da sicer krivoverski revizionisti ne bodo imeli na strankarskem shodu prav, a kakor večkrat bodo pa le imeli prav v bodočnosti.

Socialna demokracija bi bila že zdavnaj postala sekta, ako se ne bi bili pojavili revizionisti. Novotarije so pa pridobile nove pristaše. Socialni demokraciji ni škodilo, če se je približala obstoječemu redu.

Sodrug dr. Arons je na strankarskem shodu v Monakovem 1902. napadal konzumna društva. Še bolj so jim nasprotovali n. pr. leta 1888, ko so jih naravnost označili, da škodujejo delavstvu.

Danes se smejejo, ko citajo takratne napade na konzumna društva.

Kako so napadali pred 20 leti strokovna društva »pravoverni« socialni demokrati, ko danes splošno vsi priznavajo, da so strokovne organizacije postale prave bojovne organizacije. Končno se norčuje, kako vesel bi bil Bülow, ko bi se na letošnjem norimberškem strankarskem shodu razcepila nemška socialna demokracija.

Bernstein tudi ne molči. Pravi, socialna demokracija je načeloma demokratska, ljudska. Pravi pa, da prave demokracije razven pri lovskih narodih, še ni bilo. Sklicuje se na dr. Michelsa, ki se je norčeval, kako se voli načelnništvo socialno-demokratske stranke in so vsakoletne volitve prave glume. Pristavlja pa Bernstein, da tvori načelnništvo uradništvo, ki je plačano. Čimbolj se množi moč stranke, timvečja je tudi moč strankinih uradnikov. Pojav-

ljajo se pa tudi napake, ki jih kaže uradništvo: ljubosumnost, nagajanje, medsebojna zavist itd. Poraja se med nemško socialno demokracijo že oligarhija. Bernstein odreja Berolinčanom, ki vodijo nemško socialno demokracijo, sposobnost za napredek, češ, da se jim pozna, ker žive v glavnem mestu Prusije. Nadalje se norčuje iz vodilnega glasila višjih berolinskih voditeljev, »Vorwärts-a«, ki je hvalil delovanje in taktiko avstrijske socialne demokracije v državnem zboru, dasi so avstrijski socialni demokrati krivoverci. Berolincem očita krivoverstvo.

Ne molči pa tudi Hue, ki želi, naj preneha stagnacija glede na socialno zakonodajo v Nemčiji. Delavstvo želi socialne preosnove. Tisoči in tisoči modernih sužnjev se ne zanima za to, za kar se prepirajo v stranki boječi in nervozni ljudje. Gre se za to, da se olajša usoda delavstva.

Tobačno delavstvo.

Člani »Podpornega društva tobačnega delavstva« imajo v nedeljo, dne 13. septembra, ob 9. uri na Brezjah peto sveto mašo s pridigo. Cerkevno opravilo bo imel č. g. Vojteh Hybašek.

Shod profesoristov po tobačnih tvornicah se je vršil 15. in 16. avgusta v dunajskem socialno-demokratskem domu. Navzočih je bilo 21 delegatov in 29 tvornic. Ko se je razpravljalo o plačilnih in delavnih razmerah, se je zahtevala stabilizacija. Nadalje so zahtevali, naj se odpravi vizitacija, ko se zapuste tvornice. Popolnoma po nepotrebnem se je zaletaval Pattermann v socialno-demokratske nasprotnike. Dobro mu je odgovoril Woprawil, češ, da profesoristi niso prišli na shod, da čujejo Pattermannove agitacijske govore, marveč, da se razgovarjajo o svojem položaju.

Na nekaj opozarjamo danes naše državne poslance. Naše delavstvo v ljubljanski tobačni tvornici zelo boleha. Vzrok so deloma slabe plače, slaba stanovanja, a vzrok je tudi, ker delavnice v naši tobačni tvornici niso zdrave. Moderna veda o varstvu delavčevega zdravja zahteva pred vsem velike, zračne prostore. V naši tvornici delavstvo nima takih delavnic, ki jih zahteva moderni čas. Nujno potrebno je, da se misli na to, da se razširi ljubljanska tobačna tvornica, ker država kot delodajalec mora gledati na zdravje svojega delavstva. Sedanje razmere glede na prostore v ljubljanski tvornici res niso take, kakršne zahteva naša moderna socialna doba.

Med brati in sestrami.

Sava. Shod priredi strokovno društvo v nedeljo popoldne ob 4. uri pri Jelenu. K obilni udeležbi vabi odbor.

Kamna Gorica. V nedeljo, dne 13. t. m., ob 10. uri dopoldne priredi Del. br. društvo javni delavski shod v prostorih Adolfa pl. Kappusa. Na shodu govori gospoda Jožef Gostinčar, državni poslanec, in dr. Lovro Pogačnik. Prvi poroča o delavski organizaciji, drugi pa govori o potrebi telovadbe. Vabijo se na shod vsi delavci in pa prijatelji telovadbe.

Ljubljana. Galerija rdečih »poštenjakov« Ljubljanski »Naprej« kaj rad med »Zmesmi« (vredno imena) pocuka semtertja kakega »klerikalnega« (!) imenitnika. Pri tem pa vedno pozabi, da ima sam največ masla na glavi. Evo dokazov: 35. številka rdečega »Holzarbeiterja« piše: »Thomas Wöhler, mizar, rojen v Redl-Zipfu, se tem potom opominja, da izpolni svojo dolžnost proti krajevni skupini Ried. »Sodrug«, ki jim je njegovo bivališče znano, naj to naznanijo imenovana krajevni skupini.« To pač ni težko uganiti, kaj naj pomeni tista »dolžnost«. Če bi se šlo samo za članarino, bi ne iskali njegovega bivališča. Gotovo se gre tukaj za »odpravo zasebne lasti« od strani Wöhlerja. Mogoče je konfisciral več tisočev. — Iz Plzna je ušel »sodrug« Pesta. Bil je blagajnik strokovnega društva izvoščakov. S seboj je vzel 1400 kron denarja njegove sva-kinje in 1740 kron iz društvene blagaine. Taka je »svobodna vzgoja in svobodna ljubezen«. — V Granat-Neusiedel se je obesil mlad, 24-letni steklarski delavec, ker je ukradel kot blagajnik tamošnje socialno-demokratske organizacije iz društvene blagaine 1400 kron. Bil je posebno vnet agitator rdečarskega časopisja in brošur. Torej žrtev slabega časopisja. — Delavci! Delavke! V teh treh slučajih že lahko

spoznate kam pelje socialna demokracija. V dveh slučajih so izgubili delavci 2400 kron! To je za delavca že celo premoženje. Da se pa ne bode reklo, da so to izjeme, priobčimo prihodnjič zopet več takih slučajev. Delavci! Pokažite te vrstice svojim zaslepljenim tovarišem in povejte jim v kako pogubo tira breznarodna socialna demokracija naše dobro slovensko delavstvo!

Jesenice. Brezvestnost socialnih demokratov. Kaj hočejo socialni demokrati na Jesenicah in na Savi? Z občudovanja vredno predrznostjo vsiljujejo delavcem listič »Naprej«, ki bi se moral pravilno glasiti »Nazaj«. Zakaj, nazaj v temo, v nevednost in neumnost hoče s svojimi lažmi pognati delavstvo. Naprej do omike in olike, naprej do boljših socialnih razmer pač ne bodo delavstvu pomagale laži o cerkvi, papežih, škofih, duhovnikih in vernih katoličanih. Koliko je dati na razne pikantnosti v »Naprej« n, priča lažljivo poročilo o najbolj katoliški družini v Planini v zadnji številki »Naprej«-a. Laže, da je sin najboljši katoliške družine, katere udje so vsi člani Marijine družbe, eden celo duhovnik, pobral maline delavcu, ko ga je zalotil pri nabiranju na svojem. Ko se je tako prav po socialno-demokratsko zlagal, pa pade čez vse, kar je katoliško in se zgraža nad brezvestnostjo »klerikalcev«. Resnice pri vsem tem je le toliko, da je res nekdo iz Planine pobral maline nabiralcem, toda to ni bil sin kmečke družine, ki jo napada »Naprej«, ampak sin liberalca. »Naprej«, le tako naprej laži, bo vsaj delavstvo prej spoznalo, da ti ni nič za blagor delavstva in zboljšanje njegovih socialnih razmer, ampak samo za to, da bi izruval delavstvu vero iz srca in ga napolnil s sovraštvom do vsega, kar je katoliško, da delaš, kar delaš, le iz sovrašтва do katoliške cerkve, ne pa iz ljubezni do delavstva. Da, tako je, kjer kak socialni demokrat ali svobodomislec napravi kakšno lumparijo, brž jo socialno-demokratski listi navale na rame kakega »klerikalca«, da morejo pasti čez papeža, škofe, duhovne, Marijine družbe in potem se bahajo, da so socialni demokrati edini pravi prijatelji delavstva. Za počt!

Iz ljubljanske predilnice. V predzadnji številki »Naše Moči« je pisal neki dopisnik o naši predilnici in o strokovnem društvu in na to mu odbor strokovnega društva sledeče odgovarja: O predilnici mu odbor ne bo odgovarjal, ker se mu za sedaj še ne zdi potrebno, če se pa dopisniku zdi da je potrebno, naj se pa sam informira pri ravnatelju. Nadalje je pisal, kaj je z odborom in kaj je z društvom, da se samo ob sobotah, ko se tedenski doneski pobirajo, ve, da je društvo. Potem svetuje odboru, da naj prečita zapisnik odborove seje, katera je bila pred shodom dne 8. aprila. Nato mu odbor odgovori, da je prečital zapisnik in da se je vse izvršilo, kar je v zapisniku zapisanega, če pa dopisnik ne verjame, naj pride pa sam zapisnik prečitati. Nadalje piše, da delavstvu ne zadostuje samo podpora, če je bolan, ampak je treba tudi zdravje delavstva podpirati s shodi in dobrimi nasveti, in da se zato nič ne pregreši, če vpraša, kdaj bo kakšen shod, ker ga že od 8. aprila ni bilo. Potem piše, da naj se na shodu poroča o društveni blagajni, da se bo vedelo, pri čem da smo, če res nimamo toliko, da bi dvorano najeli za shod. Glede tega mu odbor odgovarja, da odbor tudi ve, da je dobro, če se večkrat prirejajo shodi, da se delavstvo poučuje, toda, kaj pa koristi shod, če se ga večina delavstva noče udeležiti, če je bil cenjeni dopisnik na shodu dne 8. aprila, je lahko videl, kako je bil slabo obiskan, zato ga pa odbor ni več priredil; če dopisnik preskrbi dovolj poslušalcev, da bo dvorana polna, je pa odbor pripravljen prirediti vsak mesec shod, ker društvo ima že še toliko, da lahko plača dvorano, saj ima sedaj že 2500 K naloženih v hranilnici. Da pa dopisnik ne bo zastoj tožil po shodu, zato ga priredi društvo prihodnjo sredo, to je dne 16. septembra zvečer ob četrt na 7. uro, po delu in odbor cenjenega dopisnika najvljudneje vabi, da se shoda udeleži in da naj se oglasi k besedi, kakor je soditi po dopisu, mora biti tudi slaven govornik, da se bomo še kaj nadalje izgovorili. Franc Kos, t. č. predsednik.

Kako izkoriščajo socialni demokrati delavske organizacije. Strokovni list socialni demokratično organiziranih kamnosekov »Der Stein-arbeiter« v svojem računskem poročilu piše: 720 članov je plačalo članarino v znesku 1196 kron 62 stot. Izdatki: plača tajniku 380 K, voz-nina 102 K 30 stot., stroški 148 K, časopisi in koleki 28 K, tiskovine in knjige 22 K 4 stot., poština in brzojavke 22 K 55 stot., razno 15 K 67 stot. Vkupna vsota 1196 K 62 stot. Od 1196 K 62 stot. je bilo torej samo za društvenega urad-

nika na plači, voznini in drugih stroških izdano zanj 1030 K 30 stot., za časopise, tiskovine itd. se je potrošilo 90 K 65 stot. Za 720 delavcev je še ostalo 75 K 67 stot.

Prometna zveza.

Prazni upi. Letos v jubilejnim letu so se slišali različni upi uslužbencev na državnih železnicah. Govorilo se je, da se bo štel jubilejno leto kot dve leti v starostni preskrbi. Govorilo se je o izvanrednih avanziranjih, o izboljšanju starejšim poduradnikom, ki so zaostali v primeri z mlajšimi, o povišanju stanarinske doklade (Quartiergeld) in o ustvarjenju novega uradniškega statusa za tehnične poduradnike. Take in enake govorice in želje so se pogosto slišale letos.

Marsikateri državni poslanec je tekal na Dunaju od Poncija do Pilata in opozarjal na merodajnih mestih na veliko revščino in potrebo, ki vlada med železničarji. Tudi naši slovenski poslanci, združeni v »Slovenskem klubu« v državnem zboru so storili vse, da bi se kakor mogoče pomaglo železničarjem. Toda jubilejno leto gre h koncu, a mi železničarji smo na praznih upih bogatejši. Vodilni železniški krogi nimajo za nižje kategorije železničarjev drugega, kot vedno le prazne tolažilne besere, ki napravljajo samo upanje, pomagano pa s tem železničarjem ni prav nič.

Kakor čujemo, se tudi od državnega zbora železničarjem dovoljenih osem in pol milijona kron ne bo tako porabilo v korist železničarjem, kakor se je to govorilo in zahtevalo na vseh straneh v državnem zboru. Kakor se čuje, bodo tudi sedaj kakor doslej vselej imeli največ koristi od te vsote najvišji in višje stoječi železniški uslužbenci ali uradniki, ki imajo že itak dovolj. Na nižje uslužbenke seveda ne bo nič prišlo, ker se bo žep že zgoraj izpraznil. Tu se bo najbrže že zopet uresničil cesarjev izrek: »Mislim, da gospodje celo stvar le zase preveč izrabljajo«.

Ali bi ne bilo pravično, da bi starejši poduradniki in služabniki avanzirali, kakor bi pravzaprav morali v primeri z njihovimi službenimi leti. Ali bi ne bilo pravično, da bi bili vsaj napol človeško plačani?

Ali bi ne bilo pravično, da bi sedaj tudi vsi tisti avanzirali, katere so doslej pri avanziranju izpodirali takozvani »štrebarji« ali kakor pravi Nemec »Kreuzelmänner«, in bi tako vsaj nekoliko oškodovali te uboge ljudi za njihovo smolo, ker nimajo denuncijantovskih jezikov in ne kačjih in mačjih hrbtov. Saj je sam železniški minister priznal, da se tu ne postopa z vsemi enako in pravično. Smelo trdimo, da je tak štreber tudi za železniško službo za nič, ker prvič službe ne pozna vsled prehitrega avanziranja, drugič se mu pa njegove napake navadno prezro, če ne popolnoma, vsaj na eno oko. Železničarji upamo, da se bo našel kak državni poslanec, ki bo v prihodnjem zasedanju državnega zbora spravil na dnevni red, da se ustvari zakon, ki bo določal, da mora vsak železničar po gotovih letih doseči najvišjo določeno višino plače, ki je določena za posamezne kategorije, potem pa naj bo ta železničar štrebar ali pa ne. Upamo, da se to zgodi, sicer pa bo vsak pošten železničar prisiljen živeti v velikem pomankanju takrat, ko bo stopil v penzijsko, zmučen na duši in telesu, to pa vse v blagor države in človeške družbe.

Okno v svet.

Angleška starostna rentna postava z dne 1. avgusta 1908. Letošnje leto je glade na notranjo politiko Angleške zelo važno. Prineslo je nekaj, česar bi pred leti nihče ne bil pričakoval. Opustili so načelo, ki je do zdaj prevečevalo angleško javno življenje, da mora skrbeti vsak zase. Prodrlo je moderno načelo, ki se je že udomačilo po sosednjih državah, da je skupna družba, t. j. država dolžna skrbeti za državljane, v kolikor sami sebi ne morejo pomagati. Sicer se na Angleškem še niso izprižajali kakor n. pr. v Nemčiji, da bi bili uvedli prisilno zavarovanje. Rajši so se oklenili zgleda Nove Zelandije in nekaterih avstralskih držav, da država sama skrbi za stare svoje podanike. Vsakdo, ki doseže gotovo starost in izpolni dane pogoje, dobi iz državnih sredstev rento, ne da bi moral za to kaj prispevati. Od leta 1885 sem so malone nepretrgoma zborovale komisije, ki so se pečale s starostno državno preskrbo. Dasi se niso takoj pokazali uspehi, pa le niso ostale brezuspešne. Ljudstvo se je pričelo zanimati za

državno starostno preskrbo. Zato pa ni našel ministrski predsednik Asquith posebnih ovir, ko je spomladi leta 1908 predložil zbornici zakonski načrt o starostnih rentah. Pripomnimo še, da je ustanovil Asquith kot finančni minister iz državnih preostankov starostni rentni sklad. Najvažnejša določila postave s 1. avgusta 1908 v starostnih rentah so sledeča: Kdor hoče dobiti starostno rento, mora dokazati, da je star 70 let, da biva vsaj kot angleški državljan 20 let trajno na Angleškem in da ne zasluži na leto nad 31 L 10 šilingov. Z vso močjo je moral skrbeti zase in za svojce. Če to izpolni, ima pravico do rent, ki se plačujejo tedensko naprej. Največja renta znaša tedensko 5 šilingov. Dobe jo, ki zaslužijo letno do 21 L. Čigar plača znaša 21 do 23 Z 12 šilingov in 6 pencov, dobiva tedensko 4 šilinge, med 26 L 5 šilingov in 28 L 16 šil. in 6 pencov znaša tedenska renta 2 šilinga in med 28 L 17 šilingi 6 pencami in 31 L, 10 šilingi pa 1 šiling. Rente se prično izplačevati dne 1. januarja 1909. Kdor dobiva rente, ne izgubi političkih pravic in svoboščin. Oni, ki skrbijo zanje po ubožni preskrbi, ne dobe rent, kakor tudi ne, ki so v blažnicah. Nadalje ne dobe rent zaprti jetniki in 10 let potem, ko so jih izpustili iz ječe. Računajo se vsi dohodki. Starostne rente se ne morejo prenesti, zarubiti in jih ob konkurzu ne more upnik zapleniti. Vsak predlog o renti se mora javiti rentnemu uradu. Rentni uradnik preišče zadevo in poroča uradu. Proti odloku rentnega urada je pripuščen priziv na glavni rentni urad. Rentni uradi se ustanove v vsakem okraju, ki ima najmanj 20 tisoč prebivalcev. Kdor poižkuša po goljufiji doseči starostno rento ali pa višjo rento, kakor jo ima pravico zahtevati, se kaznuje z zapornikom do 6 mesecev. Če se izkaže, da kdo dobiva starostno rento, ne da ima za to pravico, mora povrniti sam ali pa njegovi dediči uradu vsote, ki jih je dobil neopravičeno. Dasi se naslanja angleška starostna preskrba na njuzelandsko in avstralsko, je slabša, kakor v navedenih angleških naselbinah. V Njuzelanomu in v Avstraliji se namreč izplača starostna renta že, ko doseže upravičenec 65 let. Tudi rente so višje, do 10 šilingov tedensko. A na Angleškem so razmere drugačne kakor po naselbinah. Saj cenijo število rentnerjev na Angleškem na približno 550.000, za kar rabijo letno 7.150.000 L, nad 145.000.000 kron. V Nemčiji so izdali leta 1907 za invalide in starostne rente skupno le 156.600.000 mark, za starostne rente pa le 17.300.000 mark. Sicer je pa to šele začetek.

Podpora brezposelnim po belgijskih občinah. Belgijske občine imajo zaklade, iz katerih podpirajo brezposelne delavce. Leta 1902 sta podpirali brezposelne 2 belgijski občini v zvezi s 26 strokovnimi društvi. Strokovna društva so dala brezposelnim delavcem 17.895 frankov, občini sta pa izplačali 2089 za 6676 dni 6254 frankov podpore. L. 1901 je imelo podporo brezposelnim že 8, 1903 14, 1904 15, 1905 18,

1906 25 in l. 1907 že 27 občin, ki so imele 14 zakladov. V letu 1907 je bilo pridruženih občinam že 284 strokovnih organizacij. Strokovna društva so izplačale brezposelne podpore 159.957, občine pa 74.199 frankov 9750 brezposelnim za 113.726 dni. Poleg teh podpor se pa še deli podpora brezposelnim takim, ki sami varčujejo za slučaj brezposelnosti, takim, ki skupno varčujejo, kakor tudi podporne blagajne brezposelnim po strokovnih društvih, kar pa vse nima velike važnosti.

Trgovina z deklicami. Zadnji čas se množe poročila o groznih slučajih trgovine z deklicami. Središče trgovine z deklicami je Ogrska. Na shodih, ki se pečajo s trgovino deklic, se je že neštokrat dognalo celo po judih in po judinjah, da predvsem judje trgujejo z deklicami. Hudo delstva trgovcev z deklicami so vnebovpijoča. Iz Bukarešta se poroča, da so v Bukarešt prodane ogrske deklice pisale svojim staršem srce pretresujoča pisma, a izginile so, ko so jih iskali. Pred tremi tedni je odpotovalo z Ogrskega deset 12- do 14 letnih deklic, ne da bi bilo znano kam. Trgovci z deklicami so ujeli v svojo past veliko delavk iz budimpeštanskih tiskarn. Celu v najfinjši budimpeštanski kavarni »New York« so imeli trgovci z deklicami skladišče svojih žrtev. Umetniški agent Janos Antonyi je celo ustanovil umetniško šolo, kjer je izobraževal mlade »umetnice« in jih prodajal v nemške tingeltangle in v inozemska gledališča. Juda Samuel Nieszieg in Malvin Kisz, ki sta bila nedavno obsojena v zapor, sta preskrbljevala z otroci v nežni starosti kaznine in kavarne v dunajskem Leopoldovem mestu. V Kronstadt so zaprli majnika Efrajma Jakoba Weinsteina, ko je odposlal 11 deklic iz Sedmograškega v Carigrad. Deklice so bile naročene za turške hareme. Jud je imel na leto 200.000 K dohodkov. Deklice je pošiljal v Azijo in v Egipt. Za vse to je bil obsojen v dvamesečni zapor. V Budimpešti izgine vsako leto sedem do 8000 deklic, s cele Ogrske pa nad 15.000, ki jih vse prodajo novodožni trgovci belih suženj. Ogrska postavodaja jako milo kaznuje trgovce z deklicami. Kupčijo z deklicami, za in sprejetje deklic v nenravne obrtne namene se kaznuje z največjo kaznijo dvamesečnega zapora. Tudi po judovskih listih iščejo pri nas judovski trgovci z deklicami žrtve. Trgovci z deklicami so trgovinsko organizirani in imajo lasten jezik. Na Ogrskem je v 32 mestih 53 trgovcev z deklicami. Najboljše blago odpošiljajo v Ameriko, blago druge vrste na Francosko, v Nemčijo, Italijo in v Turčijo. Slabo blago ostane v ogrskih zloglasnih hišah. V Aleksandriji je zdaj 600 ogrskih deklic, v Argentini 680. Obsojeni so bili zadnja leta zaradi trgovine z deklicami sledeči judje: David Auerbach, Saule Verschenbaum, Mendl Edotter, Hajem Krankfreund, Ester Schnepfenfang, Mardohej Rosenduft, Elizer Tulpenfeld, Gedayle Veilchenduft, Leizer Tenzerles, Veitel Aschloch, Schmul Wanalgeruch in Abracham Afterduft. Na vsak način se mora odločno nastopiti proti trgovini z deklicami. Predvsem so za to poklicane delavske organizacije.

Slov. glasbeno društvo „Ljubljana“

V nedeljo, dne 13. septembra 1908 v hotelu Union

slavnost narodnih noš

- Sodelujeta celotna godba -
pešpolka št. 27 kralj Belgijcev
in polnoštevilna ljubljanska
-- društvena godba. --

Pevski zbori: moški in mešani
zbor društva „Kamnik“, moški
zbor društ. „Kranj“, oktet Trnov-
čanov in Krakovčanov v staro-
davnih narodnih nošah in pev-
-- ski zbor „Ljubljane“. --

Nastop Ant. Verovška
v raznih ljudskih tipih.

Sestanek udeležnikov dunaj-
skega jubilejnega spreveda.

Začetek ob 5. uri po-
-- poldne. --

**Narodne noše vseh slo-
venskih pokrajin. -**

- Velik kmetski semenj. -
- Streljanje na dobitke. -
- Nastop trobentačev. -
- Sijajna šaljiva loterija. -
- Originalni paviljoni. -
- Zanimiva razstava. -

Velika vinska poskušnja pri-
-- stnih domačih vin. --

Ljudsko taborišče pod
-- „Zlatorogom“ --

K obilni udeležbi vabi vse pri-
jatelje narodnih noš ODBOR.

Slavnost se vrši ob vsakem vre-
menu v vseh prostorih Uniona.

Vstopnina 60 vinarjev za
-- osebo. --

V nedeljo, 13. t. m., vsi v UNION!

Razsodišča v Novem Južnem Walesu.
V Novem Južnem Walesu, Avstralija, so na novo vredili sodišča, ki razsojajo v sporih med delodajalci in gospodarji. Novi predpisi določajo dvoje vrste sodišč: „Wayes Boards“ in „Industrial Court“. Sodišče „Industrial Court“ ima le enega sodnika, ki ga imenuje guverner. „Wayes Boards“ pa imajo predsednika in 2 do 10 prisodnikov, polovica delavcev in polovica delodajalcev. Člane „Wayes Boards“ imenuje guverner in sicer morajo delati ali pa so morali že delati v industriji, za katero se gre. „Wayes Boards“ razpravljajo na predlog udeležencev ali pa na predlog „Industrial Courta“. „Wayes Boards“ imajo pravico, da preiskujejo in zaprisegajo. Povabita se lahko tudi dva tehnična izvedenca, ki pa nimata glasovalne pravice. Prizivna oblast je „Industrial Court“. Kdor krši razsodbo, se kaznuje do 50 L ali pa z zaporom do treh mesecev. Na ta način se zavarujejo tudi delavske nagodbe strokovnih društev.

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v Medvodah, na Goričanih in v Vevčah! Prireajte zbirke zanje!

Cene brez konkurence!

A. Lukić

Ljubljana, Pred škofijo 19,

priporoča svojo

veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 28.05.26.2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence
Iustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Ustanov-
ljeno leta
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.
Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramo-
fone in igre.

Delavke in delavci pozor!
Na cenejšo
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja

Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šel-nburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

AUSTRO-AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
Simonu Hmelčniku
v Ljubljani Hmelčnikove ulice 28.
Vsakevratna Pojasnita daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene